

Underbilag b. til Bilag 11.**Meddomsmannsinstitutionen i Norge.**

Der er av den ærede danske minister i Oslo rettet spørsmål til mig, om „hvilke erfaringer man her i Norge har innvunnet med hensyn til sakernes behandling under medvirkning av meddomsmenn, således om disse kan siges i heldig grad å ha bidraget til, at sakernes avgjørelse skjer under andre enn ensidig juridiske hensyn, og om i det hele meddomsmenn har kunnet gjøre sig gjeldende ved siden av fagdommere, om sakernes behandling kan siges å fremskyndes eller forsinkes ved denne form for rettspleie, og om meddomsmannsinstitutionen har bidraget til å styrke tilliten i befolkningen til domstolenes avgjørelser“.

Forinnen jeg i al korthet meddeler de erfaringer, som man efter min mening har gjort i nevnte henseender, tør jeg minde om, at da man i ottiårene stod i begrep med å innføre legelementet i vore straffedomstoler, hevede der sig vektige røster for meddomsmannsinstitutionen fremfor jury- (lagrette-, nevninge-) institutionen. Således anbefalte bl. a. Bernhard Getz avgjort den førstnevnte form for legmennenes deltagelse (se således bl. a. hans skrift „Om en forandret rettergangsmåte i straffesaker“, 1885). Imidlertid blev som bekjent begge former innført i vor straffeprocesslov av 1. juli 1887, idet jurysystemet anvendes ved de grovere forbrydelser og ved appel (fornytt behandling) av underordnet domstols dommer, og domsmannssystemet ved pådømmelse av de mindre forbrydelser og ved forseelser. Denne dobbeltordning er i det store og hele gjeldende den dag idag. I de seneste år er der dog fremkommet, særlig fra jurister, krav på sløifning av juryinstitutionen og innførelse over hele linjen av domsmannsinstitutionen. Jeg henviser herom bl. a. til hermed følgende nr. av bladet Aftenposten for 10. september 1923, som inneholder referat av høiesterettsassessor Breiens foredrag i den norske dommerforenings årsmøte. Hans forslag blev vedtatt alene mot 5 stemmer. Det er mig bekjent, at den daværende regjering hadde under overveielse å fremsette proposition for Stortinget om en forandring i straffeprocessloven i den nevnte retning. Da der imidlertid inntråtte regjeringsskifte, blev saken henlagt. Men spørsmålet vil visselig ved tid og lejlighet komme op igjen.

Det vil være bekjent, at den tyske regjering med hjemmel av den såkaldte fullmagslov af 8. december 1923 ved en forordning av 4. januar 1924 ophevede jury-systemet (Schwurgerichte) og gjennomførte Schöffen over hele linjen (dog under andre betegnelser) tillikemed i visse saker enedommer.

Til veiledning ved besvarelsen av spørsmålet om min adgang til å gjøre personlige erfaringer om meddomsmannsinstitutionen i Norge undlater jeg ikke å nevne, at jeg siden vor gjeldende straffeprocesslovs ikrafttreden i året 1890 har gjort tjeneste i strafferettspleien suksessivt som byrettsdommer (formann i meddomsrett), statsadvokat, lagmann og riksadvokat.

Ingen meningsberettiget i vort land kan tenkes å ville ha fjernet legelementet i form av meddomsmenn i vore straffesaker. Herimot kunde måske pekes på den omstendighet, at man ved en lov av 4. juli 1927 har åpnet adgang til å pådømme visse straffesaker av enedommer (altså uten domsmenn). Men denne adgang er alene dikteret av sparehensyn og gjelder kun mindre bøtesaker. Lovens virkninger har desuten neppe været heldige.

Den almindelige mening er nemlig, at legelementet i form av domsmenn i mange, for ikke å sige i de fleste straffesaker bidrager til, at „sakernes avgjørelse